

BASLAWÍSH KLASLARDA DIDAKTIK OYINLARDAN PAYDALANIWDIŃ ÁHMIYETI

Usenbaeva Gozzal Azamat qızı

Ájiniyaz atındağı Nókis mámleketlik pedagogikalıq institutı

Baslawısh tálım fakulteti 1v-kurs talabası

ANNOTATSIYA

Bul maqalada baslawısh klass oqıwshılarınıń rawajlanıwında didaktik oynlardan paydalanıwdıń áhmiyeti hám har qıylı didaktik oynlardan úlgiler berilgen.

***Gilt sózler:** didaktik oynlar, tarbiyalıq rawajlanıw, tárbiyalaw, ámeliy iskerligi, qábilet.*

Baslawısh klass oqıwshıları bular oyn balaları bolıp tabıladı. 1-klasqa kelgen balalar mektep ne ekenligin bilmey kelgen boladı. Olarğa sabaqta qanday etip otırıw kerekligi, qálemlerdi qanday etip uslaw kerekligi álbette baslawısh klass oqıtıwshısı tárepinen uyretiledi. Baslawısh klass oqıwshıları baqshadan shıqqan balalar bolıp olar oynlarğa qızıǵadı. Sabaq ótken waqtımızda sabaqtı ápiwayı formalarda ótpesten har qıylı didaktik oynlardan paydalanıp ótiwimiz kerek. Olarğa sabaqtı qızıqlı etip ótpesek, olardıń sabaqqa bolǵan qızıǵıwshılıǵı joǵaladı. Házirgi waqıtta kópshilik baslawısh klass oqıtıwshıları sabaqtı ápiwayı formada ótedi hám oqıwshılardı sabaǵına qızıqtıra almaydı. Bizler qánigelik ámeliyatqa barǵanımızda oqıtıwshılardıń sabaq ótkeninn kórdik. Sabaqqa tek ǵana jaqsı oqıytuyın oqıwshılar qatnasıp otırdı. Sabaqqa jaqsı úlgere almay atırǵan oqıwshılar bolsa ótilgen temaǵa túsınbey qala berdi. Bizler sol oqıwshılarǵa járdem berip otırdıq. Oqıtıwshısı kóp jıllıq tájriybege iye eken. Biraq sonda da sabaqta didaktik oynlardan paydalanbadı. Birinshi klass oqıwshıları sabaqqa onsha qızıqpadı. Sonın ushında sabaqta didaktik oynlardan paydalanıw úlken áhmiyetke iye. Didaktik oynlar-bul balalardı tárbiyalaw hám olardıń tema boyınsha

túsinigin asırıwshı oyın bolıp tabıladı. Didaktik oýınlardıń har qıylı túrleri bar. Misalı: "Kim epshil" oýının kórip shıǵayıq.

Oýınnıń maqseti : tez juwap beriw, tapqırılıq. Oýın úskeneleri: 2 sebette ańlatpalar jazılǵan almalar: $12+6$; $2+8$; $6+5$; $4+2$ hám taǵı basqa ańlatpalar

Oýınnıń barısı: Stol ústinde "almalar" jazıp qoyıladı. Doskaǵa 2 oqıwshı shıǵadı. Stol ústindegi almalar daǵı ańlatpalardıń nátiyjelerin aytıp sebetke sala baslaydı. Ańlatpalardıń nátiyjelerin tuwrı tappaǵan oqıwshı olardı sebetke sala almay qaladı. Qaysı oqıwshı sebetke kóp alma tergen bolsa usı oqıwshı jeńimpaz boladı.

"Ziyrekler" oýını

Oýınnıń maqseti: Kóbeytiw hám bóliwge tiyisli ámellerdi sheshiwdi bekkemlew.

Oýın úskenesi: 3 bayraqsha

Oýın barısı: Qatarlar arasında ótkeriledi. Qatarlat atı doskaǵa jazıladı hám oqıwshılar sanı teń bólinedi. Oqıtıwshı har bir qatardıń aqırında otırǵan oqıwshıǵa bayraqshanı beredi. Oqıtıwshı san aytadı. Máselen: 1-qatar 7, 2-qatar 8, 3-qatar 4. Bayraqshalardı alǵan oqıwshı $7 \times 1 = 7$ dep bayraqshanı aldındaǵı partadaǵı oqıwshıǵa uzatadı. $14 \times 2 = 28$ $28 \div 4 = 7$ $7 \times 5 = 35$ Oqıwshılar nátiyje qaysı san menen tamam bolsa sol san menen baslanatuǵın ańlatpa duziwi kerek boladı. Bayraqsha 1-partaǵa kelgende aqırǵı oqıwshı 7 sanı menen tamamlanatuǵın ańlatpa payda etiwı kerek. Qaysı qatardıń bayraqı tez kelse sol qatar jeńimpaz boladı.

Bunday didaktik oýınlar balalardıń sabaqqa bolǵan qızıtıwshılıǵın arttıradı. Didaktik oýınlar tárbiyalıq áhmiyetke iye boladı. Kóbinese, baslawısh klaslarda didaktik oýınnan paydalanıw kerek. Olar oýınlarǵa júdá qızıǵıwshan boladı. Sebebi, olar oýın balaları bolıp keledi. Belgili, pedagogikada oýın tárbiyalaw hám oqıtıwdıń jaqsı usıllarınan biri bolıp esaplanadı. Oýın dawamında balalardıń sabaqqa bolǵan qızıǵıwshılıǵı artadı. Oýın-bul sabaqtı qızıqlı etip ótiwdiń bir jolı. Oýın balalardı tálimiy hám tárbiyalıq jaqtan rawajlandıradı. Oýın arqalı balalardıń sabaqqa degen umtılısları kúsheydi. Baslawısh klass oqıwshıları oýınlardı jaqsı kóredi. Sebebi, olar oýın menen osken boladı. Xızmet etiwdiń ápiwayı formalarınan biri pıyn bolıp tabıladı, ol barǵan sayın jetilisip, ápiwayı háreketlerden syujetli, rolli oýınlarǵa

quramalasıp baradı. Bala tuwılǵannan baslap mektepke shekemgi dáwirinde onıń ushın oyın xızmeti jetekshi xızmet túrin atqaradı. Balalar oyınlarınıń dáslepki ilimiy analizi rus alımı Pokrovskiy tárepinen 1887-jılı ámelge asırıladı. Onıń pikirinshe oyın ózine tánlikti, ayırmashılıqtı, qandayda bir xalıqqa tánligin bildiredi. Baslawısh klass oqıwshılarınıń oqıwın jaqsılaw ushın metodtan hám shınıǵıwlardan paydalanıwı múmkin. Oyın bul balalardıń miynetini esaplanadı. Baslawısh klaslarda sabaqlardı oyın menen ótiw kerek. Didaktik oyınlar balardıń tema boyınsha bilimni bekkemleydi. Sabaqta oqıwshılardı zeriktirmew ushın har qıylı shınıǵıwlardan paydalansa ta boladı. Sabaq waqtında balalardıń qolları sharshaǵan waqıtta olarǵa eger bar bolsa telvizordan qosıq qoyıp bersek olardıń sharshaǵanları shıǵadı. Oларǵa qosıq qoyıp bersek olar álbette bul qosıqqa oynaydı. Házirgi waqıtta sabaqtı kórgizbeli qurallar járdeminde ótiw úlken áhmiyetke iye. Búgingi kúnde texnologiya ómirimizdiń bir bólegine aylanıp ketken. Sonıń ushın sabaqlarımızdı har túrli texnologiyalardan paydalanıp ótiwimiz kerek. Oyınlar mektepke shekemgi hám mektep jasındaǵı balalardıń tiykarǵı iskerligi. Didaktik oyınlardıń aqılıy hújim usılın birinshi márte 1939-jılı Osborn qollanǵan. Bul usıldı ideyalar banki dep te ataǵan. Ol qıyınshılıqlardı tómendegishe sheshiwge tiykarlanǵan:

- mashqalalı jaǵday jaratıw.
- ideyalardı rawajlandırıw.
- eń jaqsı ideyalardı tekseriw, bahalaw hám tańlaw.

Didaktik oyınlar har túrli boladı. Olardıń maqsetleri belgilep qoyıladı. Oyınınıń maqseti úlken áhmiyetke iye. Usı maqset tiykarında bizler oyınlardı oqıwshılardıǵa oynatamız. Didaktik oyınlar balalardıń rawajlanıwı ushın paydalı. Aldıńǵı waqıtları mekteplerde sabaq ótken waqıtta hesh qanday didaktik oyınlardan paydalanbaytuǵın bolǵan. Házirgi waqıtta sabaqlarda didaktik oyınlar kóplep paydalanıladı. Didaktik oyınlardıń házirgi waqıtta júdá kóp túrleri paydalanıladı. Mısalı:

" Kosmos bahadiri kim?" oyını.

Oyınınıń maqseti: 1) oqıwshılardı kásip tańlawǵa qızıqtırıw 2) Oqıtıwshılardı tez pikirlewge uyretiw.

Oyinniń mazmunı:Klass taxtası qasına harbir topardan bir oqıwshıdan úsh oqıwshı shıǵadı.Olar birewden kartoshka aladı.Kartoshkalarda tórt ámel ishinde misal jazılǵan boladı.Qaysı oqıwshı óz qolındaǵı tez hám durıs orınlasa,usı oqıwshı kosmonavt,ekinshi bolıp bolǵan oqıwshı bolsa ushıwshı,úshinshisi bolsa shafyor boladı.

"Sheber esapshı"oyını

Oyinniń maqseti:Oqıwshılardıń tez esaplaw qábiletin payda etiw.

Oyinniń mazmunı:

Klass taxtasına úsh ústinnen ibarat tórt ámel qatnasqan mısallar jazıladı.Men harbir topardan birewden oqıwshı shıǵaraman.Hárbir oqıwshı tiyisli ústindegi esaplardı shıǵaradı.Qaysı oqıwshı birinshi shıǵarıp bolsa,onıń esabı tekseriledi.Eger durıs shıǵarǵan bolsa,ol sheber esapshı boladı.

Bunday esaplar oqıwshılardıń sabaqqa qızıǵıwın ósiredi.Baslawısh klaslarda bunday oyınlardan kóplep paydalanıp ótiw kerek.Oyın balalar ushın úlken jumıs bolıp tabıladı.Ásirese,baslawısh klasta ham mektepke shekemgi tálimlerde kóplep oyınlardan paydalanıw kerek.Baslawısh klaslardıń hámmesinde de oyın paydalanıla bermeydi,eń kóbi 1-2-klaslarda oyın paydalanıladı.3-klaslarda didaktik oyınlar ortasha paydalanıladı.4-klaslarda bolsa azǵantay didaktik oyınlar paydalanıladı.Joqarı klaslarda derlik oyınlar paydalanılmaydı.Sonıń ushın balalardı oyınǵa úyretip qoymay,4-klastan baslap azlaw oyınnan paydalanamız.

PAYDALANILǵAN ÁDEBIYATLAR

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/didaktik-o-yinlarning-turlari-va-ularni-olib-borishga-doir-talablar>
2. <https://fayllar.org/didaktik-oyin-turlari-innovatsion-oyinlar-tashkiliy-oyinlar-mu.html>